

PATYČIŲ IR SMURTO PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO VILNIAUS „PELĖDOS“ PRADINĖS MOKYKLOS TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus „Pelėdos“ pradinės mokyklos tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo Tvarkos aprašas nustato patyčių ir smurto stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Vilniaus „Pelėdos“ pradinėje mokykloje.

3. Vilniaus „Pelėdos“ pradinės mokyklos Tvarkos aprašas papildo mokyklos vidaus veiklos ir kitus dokumentus, padedančius užtikrinti tinkamą patyčių prevencijos ir intervencijos įgyvendinimą mokykloje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti pagal patyčių tvarkos aprašo pagalbos planą;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;

5. Visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su mokykloje patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtinti tai savo parašu.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

6.1.1. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos),

6.1.2. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.3. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.1.4. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.1.5. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.2. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojama.

6.3. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

6.4. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys(-iai).

6.5. patyčių stebėtojas – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias.

6.6. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių).

6.7. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui, įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus).

6.8. patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – patyčių situacijos mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbą šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

9. Mokyklos vadovas yra atsakingas už Mokyklos tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

10. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija, kuri kasmet:

10.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus.

10.2. atlieka mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias analizę.

10.3. remdamiesi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą.

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo ugdymo įstaigoje, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. esant reikalui, teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus mokyklos Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

11. Klasės vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis.

III. PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE

12. Visais įtariamų ir realių smurto ir (ar) patyčių atvejais kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguoja šia tvarka:

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias / smurtą – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi/smurtavo, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;

12.3. esant pagalbos vaiko sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

12.4. nedelsdamas užpildo patyčių ir smurto registravimo formą (Priedas Nr. 1) ir pateikia jį socialiniam pedagogui, o jam nesant darbo vietoje – kitiems pagalbos vaikui specialistams ar administracijos darbuotojams.

13. Mokyklos administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo reagavimo įtarus ir/ar pastebėjus **elektronines patyčias** ar gavus apie jas pranešimą veiksmai:

13.1. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

13.2. įvertina grėsmę vaikui, jo sveikatai ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

13.4. užpildo smurto ir patyčių registravimo formą ir palieka ją socialiniam pedagogui kartu su turimais įrodymais (išsaugota informacija).

14. Patyčias patiriantis **mokinys** ar patyčių stebėtojas, mokinys, matęs ir žinantis apie patyčias:

14.1. nedelsiant informuoja bet kurį ugdymo įstaigos darbuotoją, kuriuo pasitiki;

14.2. arba savarankiškai užpildo patyčių registravimo formą pas socialinį pedagogą (Priedas Nr. 2);

14.3. arba apie patirtas ar matytas patyčias praneša parašydamas laišką į elektroninį dienyną klasės vadovui, dalyko mokytojui, švietimo pagalbos specialistams, administracijai.

15. Smurtą, patyčias patiriančio mokinio **tėvai** (globėjai, rūpintojai) arba tėvai (globėjai, rūpintojai), žinantys apie klasėje vykstančias patyčias:

15.1. patyčių atvejį registruoja socialinio pedagogo kabinete užpildydami pranešimo apie smurtą ir patyčias formą;

15.2. arba nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą, ir/ar administracijos atstovus apie mokinio patiriamas patyčias.

15.3. sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį privalo apie tai pranešti LR ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.

16. Socialinis pedagogas, gavęs informaciją apie smurto ar patyčių įvykį (užpildytą patyčių ir smurto registravimo formą):

16.1. informuoja apie tai mokyklos vadovą ir klasės vadovą (vadovus – jei įvykyje dalyvauja kelių klasių mokiniai);

16.2. esant sudėtingam patyčių/smurto atvejui (nedelsiant, arba kai kreipiasi klasės vadovas) inicijuoja Vaiko gerovės komisijos narių pasitarimą, o prireikus ir Vaiko gerovės komisijos posėdį atvejui aptarti ir situacijai įvertinti;

16.3. informuoja mokyklos vadovą ir atvejo stebėseną deleguoja Vaiko gerovės komisijai - kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys;

16.4. kibernetinių patyčių atveju pateikia pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt:

16.4.1. jei panaudota vaizdinė informacija yra viešas kibernetinėje erdvėje patyčių ir smurto atvejis;

16.4.2. jei informacija yra vieša, kuri pagal Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą yra priskiriama draudžiamai skleisti informacijai.

17. Klasės vadovas, gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias:

17.1. organizuoja individualius pokalbius su smurto ir patyčių dalyviais;

17.2. nedelsiant, bet ne vėliau kaip sekančią darbo dieną informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus):

17.2.1. pirmą kartą-elektroninio dienyno pagalba;

17.2.2. antrą kartą-telefonu;

17.2.3. trečią kartą - kviečia mokinių tėvus dalyvauti individualiame pokalbyje.

17.3. nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui, kreipiasi į mokyklos Vaiko gerovės komisiją ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.

17.4. esant sudėtingesnei situacijai, iš karto inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį;

17.5. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną.

18. Mokyklos Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

18.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą;

18.2. Informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją.

19. Nustačius smurto atvejus, smurtavusius ir smurtą patyrusius nepilnamečius moksleivius privaloma nukreipti psichologinės pagalbos, kuri turi būti suteikta ne vėliau kaip per 5 darbo dienas,

kreipiantis moksleiviui kartu su tėvais/globėjais. Psichologinės pagalbos *atsisakymas* turi būti fiksuojamas raštu.

20. Psichologinę pagalbą smurtą patyrusiems ar smurtavusiems **pedagogams** privalomai teikia Vilniaus pedagoginė psichologinė tarnyba.

21. Nepakankant duomenų apie patiriamas patyčias ar smurtą, klasės vadovas vadovaujasi nurodymais, pateikiamais (Priedas Nr. 3).

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

VILNIAUS „PELĖDOS“ PRADINĖ MOKYKLA
Pranešimas apie patyčias/smurta

(data)

1. Bendrieji duomenys

Įvykio laikas (data, val.)	
Kur įvyko patyčios / smurtas?	
Kas pranešė apie patyčias / smurta?	
Patyčių / smurto forma (pažymėti, pabraukti)	
☐ Žodinės: <i>pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir pan.</i>	
☐ Fizinės: <i>mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir pan.</i>	
☐ Socialinės patyčios: <i>socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.</i>	
☐ Elektroninės patyčios: <i>skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.</i>	
☐ Kita:	

2. Duomenys apie patyčių/smurto dalyvius:

Vaiko, patyrusio patyčias / smurta vardas, pavardė, amžius, klasė	
Vaiko/-ų, kuris tyčiojosi / smurtavo vardas, pavardė, amžius, klasė	
Vaiko/-ų, stebėjusio patyčias / smurta vardas, pavardė, amžius, klasė	

3. Stebėto įvykio aprašymas

--

4. Veiksmų po įvykio planas su (pildo mokytojai arba pagalbos mokiniui specialistai):

Vaiku, patyrusiu patyčias	
Vaiku, kuris tyčiojosi	
Stebėtoju (-ais)	
Patyčių dalyvių tėvais	
Kitais mokyklos darbuotojais	
Kita (įrašyti)	

Veiksmo planas, kai įtariamos patyčios:

1. Kai įtariama, kad mokinys patiria patyčias, imamasi žemiau išvardintų veiksmų arba tų veiksmų, kurie šiuo atveju labiausiai tinka:

➤ Klasės vadovas yra atsakingas už skiriamą dėmesį tiems mokiniams, iš kurių galimai yra tyčiojamasi, kurie yra įvardinti kaip besityčiojantys arba įtariamai tyčiojimusi. Stebėjimas vykdomas mokyklos kieme, klasėse ir kitose svarbiose vietose. Svarbu, kad visi mokyklos darbuotojai parodytų norą dalyvauti stebėjime. Kai kuriais atvejais gali tekti paprašyti visus mokytojus ir visą personalą atidžiai stebėti mokinius, galimai dalyvaujančius patyčiose.

➤ Stebėjimo rezultatai yra įforminami dokumentais, užpildant formą, ir pateikiami klasės vadovui pasibaigus stebėjimo laikotarpiui arba klasės auklėtoju pareikalavus. Klasės vadovas pasiteirauja savo kolegų, ar jie yra pastebėję kažką ypatingo, ir prašo įdėmiau stebėti įtariamą patyčiomis mokinį.

➤ Klasės vadovas susisiekiama su patyčias patyrusio mokinio tėvais arba teisėtais globėjais, norėdamas gauti daugiau informacijos.

➤ Klasės vadovas integruoja į ugdymo procesą ir kalba mokinių geros ir saugios savijautos temomis, paprašo mokinius užrašyti, ką jiems reiškia gera savijauta savo klasėje.

➤ Klasės vadovas praveda (inicijuoja) trumpus pokalbius su mokiniais, susijusiais su patyčiomis

➤ Atskirais atvejais galima paprašyti mokinį ar mokinius, kurie teigia, kad jis/ji patiria patyčias, aprašyti tokius atvejus nedelsiant, kad, praėjus ilgesniam laikui, būtų galima geriau prisiminti svarbią informaciją, susijusią su patyčių atveju

➤ Jei, atlikus tokį tyrimą, klasės vadovas vis dar abejoja, ar yra tyčiojamasi, kreipiasi į mokyklos vadovą, kad priimtų sprendimą dėl tolimesnių veiksmų.

2. Atlikus šiuos veiksmus, reikia pateikti išvadą, ar tai buvo patyčios, ar ne. Jei išvadoje teigiama, kad tai ne patyčios, tyrimą reikia nutraukti ir atsiprašyti įtariamų mokinių.

3. Jei išvadoje teigiama, kad tai buvo patyčios arba jei mokykla turi rimtų, su aplinkybėmis susijusių įrodymų, ir nori pateikti juos įtariamam mokiniui, reikia reaguoti pagal mokykloje nustatytą tvarką.